

Bouwen aan nieuw evenwicht

Bouwstenennotitie gemeente Het Hogeland

gemeente
Het Hogeland

Voorwoord

Voor u ligt een document dat op het eerste gezicht tegenstrijdig lijkt: we presenteren u forse bezuinigingsvoorstellen waarbij we tegelijkertijd vasthouden aan de ambitie om te blijven investeren in de brede welvaart van Het Hogeland en de uitvoering van ons collegeprogramma.

Dat maakt dit in alle opzichten een uniek document. Maar wel een die een nadere toelichting behoeft. Want de weg naar een financieel weerbare gemeente is er een die op de korte termijn op onderdelen pijn gaat doen. Toch zijn keuzes noodzakelijk om op de langere termijn het hoofd boven water te kunnen blijven houden. En de ruimte hebben om keuzes te kunnen maken kan alleen met een huishoudboekje dat daarvoor de ruimte biedt. In deze notitie leggen we bouwstenen voor om uw raad in positie te brengen. Aan u de uitnodiging om de keuzes te maken die leidend zijn bij het opstellen van de begroting 2021.

Ondanks de opgave waar we voor staan, willen wij blijven investeren in de toekomst. Daarom gaan wij door met de investeringen in al lopende grote projecten; dorpskernen, woonwijken en in grote (infrastructurele) projecten.

Deze dragen bij aan de stip op de horizon; een gemeente waar het goed vertoeven is, waar je plezierig woont en werkt en waar je kunt recreëren in een uniek landschap.

Brede welvaart gaat ook over zorg. Vanzelfsprekend. Inwoners kunnen rekenen op onze steun. Tegelijkertijd gaan we op zoek naar goedkopere vormen van ondersteuning en zorg. Dat is een noodzaak. Want onze Algemene Reserve zakt onder het minimaal aan te houden niveau om onze risico's te kunnen opvangen. Het is daarom niet toereikend om overschrijdingen te kunnen opvangen. We gaan daarom op zoek naar vormen

van ondersteuning die passen binnen het ons daarvoor gegeven budget. Hier geldt: structurele uitgaven moeten structureel worden gedekt.

Vanzelfsprekend blijft ook de versterking van woningen, scholen, monumenten en bedrijven en de uitvoering van het Nationaal Programma Groningen onze prioriteit houden. Er blijft inzet nodig om het vertrouwen van inwoners te herwinnen. Daarvoor is méér nodig dan het aanbrengen van een extra funderingsbalk of het cosmetisch herstel van scheuren. En daarom zien we deze opgave als prioritair. Omdat het de leefbaarheid in ons gebied zal borgen. En de toekomst van de huidige inwoners in de gemeente veiligstelt en bijdraagt aan een aantrekkelijk woon- en werkklimaat voor nieuwe inwoners.

We zullen ook blijven investeren in de Eemshaven. Want daar ligt een belangrijke toekomst voor Het Hogeland: als koploper in data, industrie & duurzame energie en, misschien nog belangrijker, een toekomst in nieuwe werkgelegenheid voor onze gemeente. De Eemshaven is en blijft, als het aan ons ligt, een belangrijke economische motor in ons gebied. De plus op de blijvende inzet van duurzame energie, namelijk nieuwe werkgelegenheid, maakt de Eemshaven tot backbone van onze regio.

We kijken ten slotte ook naar onze eigen rol in de samenleving. Dat heeft onder andere gevolgen voor het gemeentelijk vastgoed. Ook willen we keuzes maken over de hoeveelheid voorzieningen in de dorpen. Keuzes die op bepaalde plekken als pijnlijk zullen ervaren want wie laat graag los wat hij of zij al jaren gewend is en waardeert? Het doet een groter beroep op inwoners die een bijdrage willen leveren aan een leefbaar dorp en bloeiende voorzieningen. Alles en iedereen die een bijdrage wil leveren aan een duurzaam en financieel gezond Hogeland kan op onze ondersteuning rekenen. Met hen, en met u, gaan we op weg naar een gemeente die opnieuw de ruimte krijgt om te investeren in de toekomst van Het Hogeland.

Inhoudsopgave

Inleiding	6
1. Ontwikkelingen 2021-2024	10
2. Bouwstenen voor een sluitende begroting	16
2.1. Scenario 1: minimaal	19
2.1.1. Jeugdzorg	19
2.1.2. Efficiency	19
2.1.3. Inkoop	20
2.1.4. OZB	20
2.1.5. Dorpen- en Ondernemersfonds	20
2.1.6. Sociaal Domein (exclusief jeugdzorg)	21
2.1.7. Sociaal Cultureel Werk	21
2.1.8. Participatie	21
2.1.9. Bijzondere Bijstand	21
2.1.10. Participatiefonds	22
2.1.11. Sport(accommodaties)	22
2.1.12. Infrastructurele werken	22
2.1.13. Gemeentelijk vastgoed	23
2.1.14. Verbonden partijen	23
2.1.15. Woon - werkregeling personeel	23
2.1.16. Stofkam door de begroting	23
2.1.17. Centralisatie huisvesting	23
2.2. Scenario 2: voorkeur	24
2.2.1. Onroerendzaakbelasting	24
2.3. Scenario 3: verstrekkend	24
2.3.1. Ondernemers- en dorpenfonds	24
2.3.2. Wmo	24
2.4. Samenvatting	25
2.4.1. Effecten scenario's	25
2.4.2. Financieel perspectief	25
2.4.3. Algemene Reserve	27
2.4.4. Vervolgtraject	27
Bijlage 1: Toelichting niet gedekte ontwikkelingen	29
Bijlage 2: Overzicht Reserves	34
Bijlage 3: Maatregelen Bijzondere Bijstand	38
Bijlage 4: Maatregelen Participatiefonds	39
Bijlage 5: CER maatregel	39

Inleiding

We zijn realistisch en met veel energie aan de slag met de uitvoering van ons collegeprogramma. Die energie is er nog steeds en op onderdelen zijn onze ambities al omgezet in acties. Ook hebben we een goede basis gelegd in onze nieuwe organisatie en is er vanuit het college veel waardering voor het lopende werk. Tegelijk staan we voor een grote financiële opgave. Een opgave die ons dwingt om keuzes te maken. Want de rek is eruit.

Op weg naar financiële weerbaarheid

Een belangrijke oorzaak voor onze financiële situatie ligt in landelijk beleid. De tekorten door de opneinde regelingen in de jeugdzorg, Wmo en bijzondere bijstand, invoering van het abonnementstarief Wmo, de korting op de SW-subsidie en de opschalingskorting doen een groot beroep op onze middelen. Een groter beroep dan we vanuit het Rijk gecompenseerd krijgen. Dit rekenen we het Rijk sterk aan. Daar komt nog bij dat we in onze gemeente te maken hebben met een toenemende vergrijzing, hoge werkloosheid, lage sociaaleconomische status en de aardbevingsproblematiek. De combinatie van al deze ontwikkelingen maakt dat we in zwaar weer zitten. We dringen onder andere bij het Rijk aan op extra middelen en een eerlijke verdeling van het gemeentefonds.

We hebben al een greep in onze reserves moeten doen maar we hebben een grens bereikt: Een volgende klap, bijvoorbeeld een verlaging van de Rijksbijdrage, nieuwe wetgeving en uitbreiding van onze taken, kunnen we niet meer opvangen. Bij de begroting 2020 hielden we al rekening met een taakstelling van € 2,9 miljoen. We koersen nu af op een op te lossen probleem van € 5,2 miljoen aan het eind van dit jaar. Daarbij is nog geen rekening gehouden met de effecten van de coronacrisis of de aanstaande herijking van de Algemene Uitkering. We moeten nu ingrijpen. We leggen u in deze bouwstenennotitie daarom een aantal overwegingen voor omdat het noodzakelijk is dat de gemeente Het Hogeland weer in een weerbare financiële positie komt. Voor onze inwoners en voor de toekomst van Het Hogeland.

Keuzes maken betekent niet dat er niets meer kan en dat er niets meer gebeurt. Want voorop staat dat we willen blijven investeren in de brede welvaart van Het Hogeland.

We blijven zo dicht mogelijk bij ons collegeprogramma 'Doar gruit en bluit!'. Want investeren blijft noodzakelijk om ook op de langere termijn een gemeente te blijven waar het goed leven, wonen en werken is. Om dat te kunnen blijven doen, zijn nu keuzes met impact nodig die de gemeente Het Hogeland financieel weerbaar maken.

Onze uitgangspunten

We hebben als college een aantal uitgangspunten benoemd bij het formuleren van onze keuzes.

1. We hebben extra aandacht voor het effect dat ons beleid heeft op de meest kwetsbaren.

We willen een sterke overheid zijn voor de mensen die moeite hebben om mee te doen. We onderkennen ook het verschil in draagkracht tussen de verschillende dorpen en kernen in onze gemeente. We streven daarom naar het koppelen van nieuwe initiatieven met de plekken die achterblijven. We lopen niet alleen mee met de “vooroplopers”. Hierop blijven we waakzaam. We willen de mensen die vooraan staan, de mensen die er voor andere mensen zijn -de humuslaag in onze samenleving- niet frustreren. Kleinschalige organisaties die bijdragen aan onze ambities, zullen we daarom ontzien in subsidies, wanneer zij daar mee staan of vallen. We zijn er voor onze inwoners en voor onze dorpen die ondersteuning nodig hebben. We hebben aandacht voor de balans tussen de financiële opgave en het maatschappelijk effect.

2. We streven naar een leefbare toekomst voor de mensen die hier wonen en een duurzaam ingerichte samenleving.

We zetten in op de unieke positie die we hebben als koploper op energiegebied. Dit doen we voor onze inwoners en voor onze gemeente als geheel. Daarom zullen we blijven investeren in de toekomst. Een harde randvoorwaarde hierbij is dat we de ruimtelijke en landschappelijke kernkwaliteiten van dit gebied niet veronachtzamen. We willen verbinding maken met kansen die er zijn in de Eemshaven en blijvend initiatieven stimuleren. Daarbij is het van groot belang dat er altijd verbinding is met de hele Hogelandster samenleving. We willen vermijden dat dit vooral mogelijkheden biedt voor de mensen die zichzelf kunnen redden of dat er achterblijvers ontstaan.

3. We zetten in op de verbetering van onze beheersbaarheid en monitoring.

We willen niet alleen dingen goed doen maar vooral de goede dingen doen. We willen daarom meer zicht hebben op het effect van ons beleid op onze inwoners, onze dorpen en kernen. Dat willen we op zo'n manier monitoren dat we sneller kunnen ingrijpen en bijsturen als dat nodig is. Beheersbaarheid houdt ook in dat we goed kijken naar wat behapbaar is voor onze organisatie. We bespreken continu met elkaar wat er kan en wat er voor nodig is. Zo ontstaat de organisatie die de kennis en vaardigheden heeft die nodig zijn voor onze opgaves.

4. We streven naar een structurele oplossing voor een structureel probleem.

We komen niet uit onze huidige financiële positie door incidenteel in te grijpen. Onze focus ligt daarom op structurele oplossingen. Tegelijkertijd gaan we de “quick wins” niet uit de weg, hoe klein de opbrengst ook is. Bij een incidentele oplossing geven we onszelf de opdracht mee om te onderzoeken of en hoe we het structureel kunnen maken.

Hoe gaan we het doen?

1. We blijven investeren in de brede welvaart van Het Hogeland
2. We blijven uitvoering geven aan onze ambitie
3. We kijken ook nadrukkelijk naar onze eigen bedrijfsvoering
4. Voor onze voorzieningen geldt: kwaliteit boven nabijheid
5. We blijven zo dicht mogelijk bij de Rijksregelingen
6. We gaan het doen met het geld dat er is.
7. Iedereen krijg de zorg die hij nodig heeft, maar we bekijken wel hoe het goedkoper kan

1. Ontwikkelingen 2021 - 2024

Wij hebben een aantal ambities en ontwikkelingen benoemd die effect zullen hebben op het financieel perspectief voor de komende jaren. Verschillende noodzakelijke ontwikkelingen die effect hebben op het huidige begrotingsjaar zijn benoemd bij de voorjaarsnota. In deze nota geven we aanvullend een aantal ontwikkelingen die van invloed zijn op onze begrotingspositie voor de komende jaren. Wat dit betekent voor het huidige begrotingsjaar hebben we ingeschat in de voorjaarsnota 2020. Wat we in de toekomst verder gaan doen, staat nog ter discussie. Want wanneer we onverkort uitvoering zouden geven aan alle geplande ontwikkelingen heeft dat effect op het perspectief dat we u in de voorjaarsnota gaven.

In dit hoofdstuk beschrijven we de ontwikkelingen voor de komende jaren. Autonome en gedekte ontwikkelingen lichten we in dit hoofdstuk toe. Ontwikkelingen waarvoor geen dekking aanwezig is, hebben we in de bijlagen opgenomen. Voor deze ontwikkelingen geldt dat ze alleen in de begroting 2021 kunnen worden opgenomen, wanneer daar dekking voor wordt gevonden. Wij doen dit volgens het principe 'Nieuw voor Oud'. Dat houdt in dat dekking gezocht moet worden binnen de bestaande middelen.

In de tabel hieronder ziet u een overzicht van de ontwikkelingen die nog niet in het perspectief van de voorjaarsnota zijn meegenomen. Een deel van deze ontwikkelingen wordt overigens gedekt uit externe financieringsbronnen.

Ontwikkelingen meerjarig perspectief	Structureel	Incidenteel	Opmerking
Veiligheidsregio	PM		
3e ontsluiting Lauwersoog	€ 75.001		Bijlage 1
Realisatie uitvoeringsagenda Detailhandelsvisie		NPG	
Centrumplan Leens (subsidieregeling)		€ 650.000	Bijlage 1
Centrumplan Leens (Investeringskrediet, kap.Istn)	€ 26.000		Bijlage 1
Eén toeristische organisatie		€ 60.000	Bijlage 1
Nieuwe waterwerken Zoutkamp		NPG	
Cultuurcoaches	€ 48.000		Bijlage 1
Harmonisatie Dorpshuizenbeleid		€ 60.000	Bijlage 1
Calamiteitenfonds dorpshuizen		€ 40.000	Bijlage 1
Wet inburgering Statushouders	PM		
Overgang 18-18+	PM		Bijlage 1
E-health		PM / NPG	Bijlage 1
Lokaal gezondheidsbeleid		€ 80.000	Bijlage 1 (2022 en 2023)
Lokaal inclusiebeleid		€ 20.000	Bijlage 1
Warmte transitievisie	€ 50.000		Bijlage 1
Omgevingswet	IBP		
MJOP	PM		Bijlage 1
Totaal	€ 199.000	€ 910.000	

Tabel 1.1

Omdat de kaderstelling door uw raad niet alleen financieel van aard is, maar bovenal ook beleidsinhoudelijk, geven wij hieronder een korte weergave van de belangrijkste autonome en gedekte ontwikkelingen. Wij willen deze ontwikkelingen opnemen in de begroting van 2021.

Veiligheidsregio Groningen

De Veiligheidsregio Groningen (VRG) kampt met een negatief eigen vermogen van circa € 10,3 miljoen. Dat is veroorzaakt door dat de VRG een voorziening heeft moeten opnemen van € 15,2 miljoen voor Functioneel Leeftijdsontslag (FLO). Dat betekent dat de VRG geen weerstandscapaciteit heeft. Om preventief toezicht te voorkomen, moet de negatieve Algemene Reserve binnen 4 jaar weggewerkt worden. Voor ons betekent dat, dat onze gemeentelijke bijdrage in het tekort van de VRG (ca € 1,2 miljoen) in een periode van 1 tot 10 jaar moet worden betaald, afhankelijk van de gekozen oplossing. Omdat de oplossing nog niet bekend is, zijn de exacte extra kosten op dit moment nog niet te geven. De jaarlijks geraamde kosten komen te vervallen.

Realisatie Uitvoeringsagenda
Detailhandelsvisie 2020

Om uitvoering te kunnen geven aan de nieuwe detailhandelsvisie voor onze gemeente is een budget nodig van € 200.000,-. Hiervoor gaan we een beroep doen op de Uitvoeringsregeling Retail van de Provincie Groningen. De provincie eist daarbij 50% co-financiering. Hiervoor mogen wij NPG-middelen aanwenden. Daarmee heeft deze ontwikkeling een budgetneutraal effect.

Nieuwe Waterwerken Zoutkamp

Met het oog op de toekomstige waterveiligheid heeft het waterschap Noorderzijlvest een forse opgave in het Lauwersmeergebied. In de studie Droge Voeten 2050 staat dat de komende 30 jaar investeringen in waterstaatkundige werken in Zoutkamp en directe omgeving noodzakelijk zijn.

De betrokken partijen maken zich samen sterk voor een nieuw gemeen en de verplaatsing van de rijksmonumentale Hunsingosluis. De Hunsingosluis wordt gerestaureerd en krijgt de oorspronkelijke functie van schutssluis weer terug. De oude zeedijk ter plaatse krijgt daarmee ook haar waterkerende functie weer terug. Dit is een unieke combinatie die verder in de regio niet voorkomt. De kosten hiervan worden betaald door het Waterschap.

De werken bieden volop perspectieven voor de (be)leefbaarheid en de lokale economie van Zoutkamp: de cultuurhistorie rond waterwerken wordt zichtbaar en beleefbaar gemaakt. Tegelijkertijd worden knelpunten in recreatieve wandel-, fiets- en vaarroutes en in vismigratieroutes opgelost. Voor deze zogenaamde 'koppelkanalen' wordt financiering gezocht door de drie direct betrokken partijen (gemeente, waterschap en provincie). Dit vraagt dus ook een gemeentelijke investering. Hiervoor zullen we een beroep doen op financiering vanuit het NPG (zowel lokaal als thematisch) voor een bedrag van € 3.5 miljoen. Deze aanvraag komt in de brede afweging van de keuzes binnen het programma van het NPG.

Wet Inburgering –
Statushouders

De Wet Inburgering, waarmee de gemeente verantwoordelijk wordt voor de inburgering en regie krijgt op de participatie en integratie van statushouders, gaat in vanaf 1 juli 2021. Wij zetten tot die tijd de dienstverlening aan statushouders in versoerde vorm voort.

Zowel de incidentele bijdrage in de invoeringskosten als de structurele bijdrage in de uitvoeringskosten worden verstrekt via een integratie-uitkering. Deze middelen ontvangen we via een specifieke uitkering van het Ministerie van SZW.

In 2020 ontvangen wij een incidentele bijdrage in de invoeringskosten via de algemene uitkering. Vanaf 2021 wordt deze bijdrage structureel. Het aantal inwoners van de gemeente en het aantal personen met een niet-westerse migratieachtergrond bepaalt de verdeling van de middelen. Dat is respectievelijk 78% en 22% van het totaalbedrag.

De integratie-uitkering zal onder het voorbehoud van de besluitvorming over de herijking van het gemeentefonds naar verwachting vanaf 2022 worden overgeheveld naar de algemene uitkering. Wij voeren het werk uit binnen de kaders van de te ontvangen middelen.

Omgevingswet

In de voorjaarsnota hebben wij u middelen gevraagd voor de implementatie van de omgevingswet in 2020. Invoering van de wet is uitgesteld. Daardoor kon een deel van de kosten worden doorgeschoven naar 2021. De komende jaren willen we de kosten in dit kader dekken uit de gereserveerde middelen vanuit het InterBestuurlijk Programma (IBP). Wanneer deze dekking is geregeld, kunnen we uitvoering geven aan de omgevingswet binnen de bestaande financiële kaders.

De bijgestelde verwachte kosten in het kader van de omgevingswet zijn als volgt:

	2020	2021	2022	2023	2024
Implementatie omgevingswet	€ 442.395	€ 643.143	€ 364.947	€ 309.967	€ 198.651
Dekking IBP		- € 643.143	- € 364.947	- € 309.967	- € 198.651

De middelen in het kader van het IBP zijn opgenomen op de stelposten. Voor 2020 is de stelpost in de begroting al volledig ingezet. Voor de jaren daarna resteert voor 2021 nog ruim € 0,6 miljoen en vanaf 2022 ruim € 0,9 miljoen.

Tabel 1.2

Algemene Uitkering

De mutaties in de Algemene Uitkering hebben effect op onze begroting. Omdat de Algemene Uitkering per jaar varieert, ziet u tot en met 2023 een wisselend netto meerjareneffect.

Effecten Algemene Uitkering Meicirculaire	2020	2021	2022	2023
Doeluitkeringen	108.000	79.000	108.000	122.000
IU-Sociaal Domein		208.000	230.000	233.000
Netto meerjareneffect	- 207.340	- 168.966	217.196	- 569.137
Totaal mutatie Algemene Uitkering	- 99.340	118.034	55.196	- 214.137

Tabel 1.3

In de voorjaarsnota gaven we u een eerste inschatting van de effecten van de meicirculaire. Daarbij hebben wij ons voornamelijk gericht op de gevolgen voor het begrotingsjaar 2020. Voor het meerjarenperspectief zijn wij daar vooralsnog uitgegaan van een budgetneutraal effect. De effecten rondom de doeluitkeringen en de Integratie-uitkering Sociaal Domein, reserveren we eerst op de stelposten, ter dekking van de functionele invulling.

Accres

Het accres laat in 2020 een kleine daling zien ten opzichte van de septembercirculaire. In 2021 en 2022 stijgt het en daarna daalt het weer. Om gemeenten stabiliteit te bieden in crisistijd heeft BZK de accressen in 2020 en 2021 bevroren. Dit betekent dat de hoogte van de algemene uitkering weinig zal afwijken van hoe het nu in de meicirculaire gepresenteerd is. Eigen aanpassingen in maatstaven zijn hierbij niet meegenomen.

Uitkeringsjaar	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Normeringsmethodiek in % stand mei 2020	4,62%	3,71%	3,65%	2,76%	2,72%	3,14%
Accres stand meicirculaire 2020	1.240	1.030	1.036	801	806	950
Accres stand sept.circulaire 2019	1.244	903	855	995	1005	0

Tabel 1.4

Uitkeringsfactor

De uitkeringsfactor, de variabele die bepaalt hoe hoog de algemene uitkering zal zijn, is gedaald. Het Rijk heeft deze maatregel genomen om de maatstaven voor medicijngebruik te compenseren. De stijgingen in deze maatstaven zorgden voor een buitenproportioneel gewicht van de maatstaf in de berekening. Voor Het Hogeland betekende dit een lagere uitkering. Dit is een structureel effect. Daarom vertaalt de positieve accresontwikkeling in 2021 zich niet in een positieve bijstelling.

Decentralisatie- en Integratie uitkeringen

De stelposten in tabel 1.4 zijn reserveringen voor specifieke doelen.

De integratie-uitkeringen zijn middelen voor het Sociaal Domein die nog niet zijn overgeheveld naar de algemene uitkering. De loonprijsontwikkeling zorgt voor een hogere uitkering. Echter, daar zijn ook extra lasten te verwachten. Om die reden wordt hier geen rekening mee gehouden in het netto-effect.

De decentralisatie-uitkeringen zijn middelen voor specifieke doelen. Het gaat hier om onder andere inburgering, maatschappelijke begeleiding statushouders, Gezond in de Stad en buurtsportcoaches.

2024

Jaarschijf 2024 hebben we nog niet opgenomen in onze meerjarenramingen, maar laat door een negatief bijgesteld accres, afgezien van loon en prijscompensatie, een negatieve ontwikkeling zien.

Bevolkingsdaling

Tot 2022 ontvangt de gemeente Het Hogeland dezelfde decentralisatie-uitkering Bevolkingsdaling als op dit moment. Deze uitkering wordt op dit moment geëvalueerd en de resultaten hiervan worden rond de zomer verwacht. Wat dat betekent voor het vervolg van de uitkering vanaf 2022, zal, naar verwachting, duidelijk worden in het najaar van 2020. Het Rijk zal de resultaten van de evaluatie verwerken in de septembercirculaire. De effecten hiervan kunnen we op dit moment nog niet verwerken. Wel zullen wij de uitkomsten van de septembercirculaire verwerken in de begroting van 2021.

2. Bouwstenen voor een sluitende begroting

Voor de begroting van 2020 ligt er een forse opgave. Om ervoor te zorgen dat de gemeente Het Hogeland in een financieel stabiele situatie terecht komt, hebben wij 3 scenario's uitgewerkt.

In het scenario dat in ieder geval noodzakelijk is, koersen we op een sluitend meerjarig perspectief in. Daarmee zullen wij voldoen aan de voorschriften van de toezichthouder. Echter, gezien de vele onzekerheden en nog niet gedekte ontwikkelingen, vinden wij het verstandig om een ruimer pakket met maatregelen vast te stellen. Deze hebben wij uitgewerkt in 2 aanvullende scenario's.

Opgave

Voor de komende jaren ligt er een bezuinigingsopgave van ruim 5,5 miljoen euro. In de voorjaarsnota hebben wij al aangegeven dat wij koersen op een maatregelenpakket dat € 2 miljoen groter is dan de opgave die daar is benoemd. Daarnaast is een aantal weken geleden duidelijk geworden dat er een overschrijding op de Wmo heeft plaatsgevonden. Daarmee is de opgave gestegen naar ruim € 6 miljoen in 2022 en 2023.

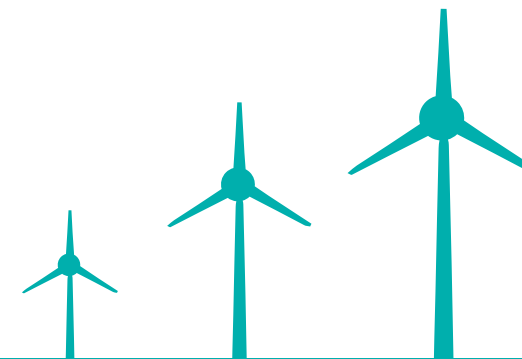
Inmiddels bent u afzonderlijk geïnformeerd over een mogelijke overschrijding op de Wmo. De structurele opgave van € 5,6 miljoen uit de voorjaarsnota is daardoor gestegen naar ruim € 6 miljoen in 2022 en 2023.

Drie scenario's

In deze paragraaf schetsen wij u 3 scenario's waarmee wij denken de opgave van ruim € 6,1 miljoen in 2023 aan te kunnen pakken. Daarvoor presenteren wij u een minimaal en verstrekkend scenario. Het scenario daar tussenin heeft onze voorkeur. Waar we bij scenario 1 net ons financiële hoofd boven water kunnen houden en bij scenario 3 inboeten op onze ambities, geeft scenario 2 ons de mogelijkheid binnen de bezuinigingsmaatregelen toch nog te kunnen blijven werken aan de ambities uit ons collegeprogramma.

De omvang van deze scenario's lopen op van € 6,5 miljoen in het minimaal noodzakelijke pakket (scenario 1) via een voorkeur met een totaalpakket aan maatregelen van € 7 miljoen (scenario 2), naar € 8,2 miljoen in het meest verstrekkende pakket (scenario 3). Wij adviseren u te kiezen voor scenario 2.

Op de volgende pagina ziet u de drie scenario's in hoofdlijnen. U ziet in het eerste scenario dat de bezuinigingsopgave op alle domeinen is gezocht. We hebben moeten zoeken naar deze evenredigheid omdat de marges op de afzonderlijke domeinen te klein zijn om daar forse ingrepen in te kunnen doen. In scenario 1 koersen we op een sluitend meerjarenperspectief, maar blijft er weinig ruimte over om tegenvallers op te vangen en de Algemene Reserve aan te vullen. Ook komen ambities onder druk te staan. Scenario 2 geeft wat meer ruimte in het meerjarig perspectief, waardoor beter ingespeeld kan worden op ontwikkelingen en de Algemene Reserve weer op peil gebracht kan worden. Scenario 3 ten slotte geeft de meeste ruimte maar betekent ook behoorlijke concessies op bepaalde terreinen. Met u willen wij graag in gesprek over welke risico's u voor de gemeente aanvaardbaar vindt.

Oplossingsrichting opgave <i>(bedragen x €1.000)</i>	2020	2021	2022	2023
Jeugdzorg	- 5	525	1.310	1.310
Efficiency	146	448	798	798
Inkoop	500	470	470	470
OZB	0	1.000	1.000	1.000
Dorpen en Ondernemersfonds	450	900	900	900
Sociaal Domein (excl. Jeugdzorg)	0	197	197	197
Sociaal Cultureel Werk	75	75	75	75
Participatie		100	100	100
Bijzondere Bijstand (claim in voorj. nota 2020)		435	435	435
Participatiefonds	100	227	227	227
Sportaccommodaties			100	100
Infrastructurele werken	0	p.m.	250	250
Gemeentelijk vastgoed		p.m.	p.m.	200
Verbonden partijen		150	150	150
Woon-werk regeling personeel			200	200
Stofkam		100	100	100
Centralisatie huisvesting				p.m.
Totaal scenario 'Minimaal'	1.266	4.627	6.312	6.512

OZB extra verhoging met 2,5% naar 7,5%		500	500	500
Totaal scenario 'Voorkeur'	1.266	5.127	6.812	7.012

Ondernemersfonds opheffen		300	300	300
Dorpenfonds opheffen		300	300	300
Wmo extra bezuiniging		600	600	600
Totaal scenario 'Verstrekkend'	1.266	6.327	8.012	8.212

Tabel 2.1

Hieronder lichten we de maatregelen per scenario toe. Daarbij geven we eerst de invulling van de al bestaande taakstellingen. Deze worden vervolgens aangevuld met verschillende nieuwe maatregelen. Hierbij hebben we steeds gezocht naar evenwicht binnen de bestuurlijke uitgangspunten op pagina 8.

Extra aandacht voor effect op de meest kwetsbaren

Verbetering beheersbaarheid en monitoring

Streven naar leefbare toekomst en duurzaam ingerichte samenleving

Structurele oplossing voor structurele problemen

2.1 Scenario 1: minimaal

2.1.1 Jeugdzorg

In de begroting 2020 is een taakstelling op de jeugdzorg opgenomen die oploopt naar ca. € 1,3 miljoen in 2022 en verder. Voor de realisatie van de taakstelling op de jeugdzorg is een plan met beheersmaatregelen jeugdzorg opgesteld. In de voorjaarsnota gaven we u al een korte financiële weergave van de uitkomsten van dit plan.

De beheersmaatregelen houden in dat we gaan investeren in preventie, in samenwerking met het onderwijs en een extra inzet op het kostenbewustzijn in het Sociaal Team. Met een pilot Gezinsverzorgende onderzoeken we de mogelijkheden van lichtere en integrale vormen van ondersteuning. Daarnaast gaan we ook de samenwerking versterken met de ondersteuner jeugd en gezin bij de huisarts en zetten we in op het project Spoed voor jeugd bij de RIGG. Hier leren we hoe we eerder kunnen ingrijpen op crisissituaties.

Het is op dit moment niet mogelijk een besparing te koppelen aan deze maatregelen. We zetten daarom in op monitoring, zodat we zicht krijgen op de effecten van interventies in producten en verwijsgedrag.

2.1.2 Efficiency

De taakstelling op efficiency bedroeg in de begroting 2019 aanvankelijk € 1,4 ME. Bij de verschillende bestuursrapportages en bij de opstelling van de begroting 2020 hebben we gezien dat we inmiddels op verschillende plekken efficiencywinst hebben kunnen realiseren. Daar waar dit het geval was, hebben we het budget verlaagd en tevens de opgenomen taakstelling met hetzelfde bedrag gecorrigeerd. In de begroting 2020 resteerde er nog een taakstelling op efficiency van € 798.000 vanaf 2022. In het overzicht op de volgende pagina ziet u een korte weergave van de wijze waarop we het restant van deze taakstelling willen invullen.

Tabel 2.2

Taakstelling efficiency (bedragen x € 1.000)	2020	2021	2022	2023
Taakstelling efficiency	- 146	- 448	- 798	-798
Voorstel invulling:				
Bedrijfsvoering	41	41	41	41
Licentiekosten software	75	75	75	75
Lagere bijdrage ODG	30	30	30	30
Sluiting De Beurs per 1-1-'21		52	200	200
Centralisatie Burgerzaken		250	250	250
Van 4 naar 3 gemeentehuizen			202	202
Restant taakstelling	0	0	0	0

In 2020 zullen we nog € 71.000 in de bedrijfsvoering moeten vinden. Om dat te kunnen bereiken, stellen we onze bijdragen aan samenwerkingspartners bij. Zo is de ODG (Omgevingsdienst Groningen) tot een bedrag van ca. € 30.000 te hoog in onze begroting opgenomen. Voor de vrijval van licentiekosten is € 75.000 afgeroomd voor efficiency. Dit is al in de bestuursrapportage verwerkt. Ook de huur van De Beurs is inmiddels opgezegd. Om de resterende taakstelling te kunnen realiseren gaan we de dienstverlening van burgerzaken centraliseren in 2021. Bovendien gaan we van 4 naar 3 gemeentehuizen.

2.1.3 Inkoop

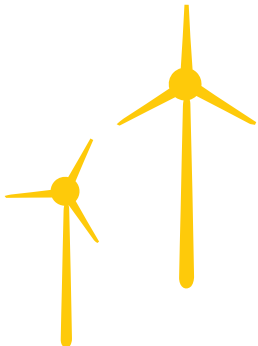
In de begroting 2019 was een taakstelling op inkoop opgenomen van € 0,5 miljoen. Dit denken we te bereiken door op een professionele en meer gestructureerde manier in te kopen. Dit gaan we doen door bij elke nieuwe aanbesteding op voorhand het beschikbare budget te verlagen met een verwacht inkoopvoordeel. Bij het uitzetten van een nieuwe opdracht wordt op deze manier rekening gehouden met een aangepast financieel kader. Deze zal dan verrekend worden met de taakstelling.

2.1.4 OZB

Structureel herstel van ons begrotingsevenwicht is - grosso modo - mogelijk langs drie lijnen; bezuinigingen (inclusief verlaging overhead), heroverweging van beleid en verhoging van gemeentelijke heffingen. In dat evenwicht stellen wij, in het kader van het pakket met in ieder geval noodzakelijke maatregelen, voor om de komende jaren de onroerendezaakbelastingen met 5% extra te verhogen. Onze OZB-opbrengsten voor woningen en niet-woningen hebben een totale omvang van ruim € 20 miljoen. Een extra verhoging van de opbrengst met 5% op beide onderdelen betekent een structurele meeropbrengst van ca. € 1 miljoen.

2.1.5 Dorpen- en Ondernemersfonds

Voor het jaar 2020 hebben we al afspraken gemaakt over de manier waarop we het dorpenbudget inzetten. Daarom stellen wij voor om in dit jaar alleen het ondernemersfonds met € 450.000 te verlagen. In de loop van 2020 zullen we een evaluatie van het dorpenfonds uitvoeren. Daarna bepalen wij hoe we verder willen gaan met dit fonds.

Vanaf 2021 stellen wij voor de geraamde dotatie aan zowel het Dorpen-, als het Ondernemersfonds te verlagen. De huidige financiële situatie dwingt ons keuzes te maken en eerder genomen besluiten te heroverwegen. In dit kader stellen wij u voor om vanuit de geraamde meeropbrengsten OZB-niet woningen voor beide fondsen de structurele dotatie te verlagen met € 450.000. In totaal geeft dit een positief effect van € 900.000 op onze begroting.

2.1.6 Sociaal Domein (exclusief jeugdzorg)

Ook voor de onderdelen van het Sociaal Domein (exclusief Jeugdzorg) hebben we ons ten doel gesteld de kosten terug te dringen. Wij stellen (excl. Jeugdzorg en Wmo) een taakstelling voor van € 197.000.

Wij willen de onderdelen Mantelzorg (al eerder op bezuinigd) en taalhuizen (onlangs opgezet) buiten deze bezuinigingen houden. Andere onderdelen kunnen nog niet op geld gezet worden. Wel denken we bezuinigingen op de volgende onderwerpen te kunnen realiseren

- Contractbeheer Wmo zelf organiseren in plaats van inhuur bij externen;
- Onderzoeken of inhuur externen omgezet kan worden naar vaste aanstelling;
- Voor inwoners die een taxipas en een scooter (voorliggende voorziening) hebben korte ritten niet meer vergoeden via het Wmo-Vervoer (of dit omvangrijk is moet nog onderzocht worden);
- Mogelijk minder inzet individueel vervoer en vervoer naar dagbesteding (oneigenlijk gebruik);
- Verschuiving Wmo-vervoer naar OV door bijvoorbeeld inzet OV-coaches. COVID 19 is hierbij een aandachtspunt;
- Omdat de voornaamste kostenposten van de Wmo hulp bij het huishouden en de begeleiding zijn gaan we verkennen of er specifieke taken uit de maatwerkvoorziening aangeboden kunnen worden als algemene of collectieve voorziening. Daarbij denken we aan maaltijdvoorziening, wasvoorziening en bepaalde vormen van begeleiding;

- Werkproces aanscherpen door eerder te verwijzen naar de WLZ. Hiervoor zijn kaders nodig omdat er meer kans is op bezwaar en beroep;
- Meer inzet op regie waardoor beter zicht is op op- en afschalen (heeft de inzet nut);

2.1.7 Sociaal Cultureel Werk

Een globale beschouwing van de budgetten op het terrein van Sociaal Cultureel werk laat ons zien dat op subsidies cultureel en maatschappelijk werk mogelijk een bezuiniging kan worden gerealiseerd van € 75.000. Hierbij baseren wij ons onder andere op de realisatiecijfers van de eerste anderhalf jaar van onze nieuwe gemeente.

2.1.8 Participatie

Door de inzet van het budget voor arbeidsparticipatie anders te organiseren kunnen we een besparing realiseren van circa € 100.000. We denken daarbij aan minder externe inzet en meer inzet door eigen personeel vanaf 2021. Hiermee besparen we € 50.000 voor de begeleiding van part time ondernemers en € 20.000 bij de afbouw in externe jobcoaching. Wanneer we daarnaast geen premie meer verstrekken bij uitstroom uit de bijstand besparen we € 50.000.

2.1.9 Bijzondere Bijstand

Al in de najaarsnota meldden wij u een overschrijding op de bijzondere bijstand. In de voorjaarsnota is dit vertaald in een structurele bijstelling van € 435.000. Wij willen het benodigde budget weer terugbrengen naar het niveau dat we voor de overschrijding beschikbaar hadden.

De voornaamste kostenposten binnen de bijzondere bijstand zijn langdurigheidstoeslag, kosten bewindvoering en kinderopvang; gezamenlijk ongeveer 70% van de uitgaven. Dit maakt dat het terugdringen van de kosten drastische keuzes vraagt. Lastige keuzes ook, omdat de bijzondere bijstand een wettelijke vangnetregeling is, waar inwoners bij extra of bijzondere kosten altijd

een beroep op kunnen doen. Desondanks doen wij een aantal voorstellen die bijdragen aan het bijstellen en/of beheersen van de bijzondere bijstand. Deze voorstellen geven een zoek richting en moeten nog verder worden uitgewerkt. Omdat deze voorstellen van invloed zijn op het huishoudboekje van onze inwoners willen wij de effecten van de voorstellen die sociaal domeinbreed worden gedaan inzichtelijk maken. We denken daarbij aan een inkomenseffectrapportage.

Beeld van de uitgaven

Over 2019 verstrekten de gemeente Het Hogeland € 1,4 miljoen aan bijzondere bijstand. In totaal deden 1.430 inwoners (unieke cliënten) een beroep op deze regeling. Dit zijn de meest voorkomende kosten:

- 1. Bewindvoering € 407.000
- 2. Inkomenstoeslag € 310.000
- 3. Kinderopvang € 139.000

In bijlage 3 leest u welke maatregelen wij voorstellen om de kosten van de boven genoemde onderdelen te verlagen.

2.1.10 Participatiefonds

In de voorjaarsnota hebben we u geïnformeerd over de ontwikkelingen op het terrein van het minimabeleid en participatie. Eind 2019 is het nieuwe minimabeleid vastgesteld. De eerste maanden van het nieuwe jaar lieten een stijging van € 127.000 zien van de uitgaven. In de prognose over het hele jaar zou daar nog € 100.000 bij komen (totaal € 227.000). Wij zien een toename van het aantal inwoners dat een beroep doet op het participatiefonds in 2020 (+200). Dit zijn relatief veel alleenstaande (ouders). Zij ontvangen € 250, zijnde het maximale bedrag in het Participatiefonds.

We hebben de stijging van het aantal deelnemers niet voorzien. Wel hebben we op basis van de eerste signalen de doelgroep studenten uitgesloten van het participatiefonds omdat hier sprake was van onbedoeld gebruik. Dit levert voor dit en volgend jaar een besparing op. Echter, om binnen de financiële kaders te

blijven zijn aanvullende maatregelen noodzakelijk. U vindt deze in bijlage 4.

Voor de CER-regeling is een structureel nadeel geconstateerd van € 60.600. Dat is exclusief de incidentele ophoging van €106.000 die over 2020 heeft plaatsgevonden. De CER -regeling is voor inwoners die 3 jaar achtereen volledig hun eigen risico hebben gebruikt. In Bijlage 5 ziet u dat de voorgestelde maatregel om de compensatie te verlagen leidt tot een bezuiniging van € 84.000.

2.1.11 Sport(accommodaties)

Op dit moment loopt het traject van de nieuwe Sport- en beweegvisie. Afhankelijk was het uitgangspunt dit budget neutraal uit te voeren. Gezien onze financiële positie leggen we hier nu een taakstellende bezuiniging van € 100.000,- op. Om hier toe te komen organiseren we een participatief traject met sportverenigingen en stakeholders.

2.1.12 Infrastructurele werken

Voor infrastructurele werken binnen de openbare ruimte kunnen wij een besparing realiseren van € 250.000,-. Deze besparing komt voort uit een verlaging van de geraamde kapitaallast en een verlaging van het onderhoudsbudget voor de openbare ruimte.

Een aantal van onze geplande investeringen hangt samen met harmonisatie en actualisatie van beleid. Dat heeft daarom prioriteit. Hetzelfde geldt voor projecten die gelieerd zijn aan toekomstige ontwikkelingen en visies. Ook de werkzaamheden die capaciteit van de vakdisciplines vragen hebben prioriteit. Op basis van risicomanagement en integrale afweging besluiten we tot het schrappen dan wel temporiseren van investeringen.

2.1.13 Gemeentelijk vastgoed

Voor het onderhoud van gemeentelijk vastgoed zijn maatregelen noodzakelijk. Wij stellen daarom een taakstelling voor van € 200.000. De opgave zullen we uitvoeren langs de volgende lijnen:

- Afstoten van panden. We zullen panden gaan afstoten die geen beleidsvolgend vastgoed zijn. Daarbij denken we aan monumenten als molens en kerktorens, dorpshuizen, locaties voor kinderopvang en commercieel- en recreatief vastgoed. Binnen het meerjarenonderhoudsprogramma kan dan een bezuiniging voor bijna 25 objecten gerealiseerd worden van € 218.000,-.
- Verlaging van het onderhoudsniveau. We zullen teruggaan naar een lager onderhoudsniveau dan gebruikelijk, het gemiddelde onderhoudsniveau 3 (redelijk). De ervaring leert dat dit op korte termijn een besparing oplevert van ongeveer € 225.000,-.
- Tekorten zullen we tijdelijk aanvullen uit de onderhoudsreserve vastgoed.

Bovenstaande acties leveren nog geen sluitend plaatje op. Het afstoten van vastgoed neemt namelijk enige jaren in beslag. Tekorten kunnen een aantal jaren worden gedekt uit de reserve Vastgoed.

2.1.14 Verbonden partijen

Wij stellen voor om bij onze verbonden partijen aan te dringen op verlaging van de kosten, vanuit het principe “samen de trap op en samen de trap af”. Een percentage van 2 % vinden wij realistisch. Dat resulteert in een lagere bijdrage van ca. € 150.000,- (totale omvang bijdrage GR'en ca. € 6,5 miljoen).

2.1.15 Woon - werkregeling personeel

In het sociaal statuut dat voor de herindeling is vastgesteld, staat dat dat medewerkers die als gevolg van de herindeling meer kilometers moeten maken om op hun standplaats hun werk te kunnen verrichten, een vergoeding ontvangen voor de meerkilometers. Deze vergoeding is € 0,19 per meer-kilometer. Het sociaal statuut heeft een werkingsduur van drie jaar. Gedurende deze periode kunnen medewerkers wennen aan de nieuwe werkomstandigheden en de daaraan verbonden gevolgen. Per 1 januari 2022 loopt het statuut af. Daar zien wij ruimte tot aanpassing en versoering van de huidige regeling reiskosten woon- en werkverkeer. Dat leidt tot een besparing van circa € 200.000,-.

2.1.16 Stofkam door de begroting

Met de fusie zijn de begrotingen van vier gemeenten en de GR Ability samengevoegd tot de begroting van Het Hogeland. Binnen de reguliere Planning & Controlcyclus zijn we er de afgelopen anderhalf jaar steeds beter in geslaagd om grip te krijgen op onze budgetten en daardoor beter inzicht in de besteding ervaren. Om een bijdrage te leveren aan de financiële taakstelling denken we met de stofkam in de hand nog eens € 100.000,- te kunnen bijdragen. Dit gaat uiteraard gepaard met een verdere versoering van de uitgaven.

2.1.17 Centralisatie huisvesting

We werken op dit moment aan een bestuursopdracht huisvesting. Dat resulteert in een aantal scenario's die eind 2020 klaar zijn. De uitkomsten moeten in 2022 leiden tot extra bezuinigingen in de gemeentelijke huisvesting. Dit is een pm-post.

2.2 Scenario 2: voorkeur

Binnen dit scenario stellen we behalve de maatregelen uit het minimale scenario een extra verhoging van de onroerendzaak-belasting voor

2.2.1 Onroerendzaakbelasting

Wij schetsen de mogelijkheid om de OZB-opbrengst met een aanvullende 2,5% te verhogen naar 7,5%. Dit geeft een aan-vullende opbrengst van ca. € 500.000. Dit doen wij vanuit de overweging dat wij willen blijven investeren in Het Hogeland.

2.3. Scenario 3: verstrekkend

Wanneer we de maatregelen uit scenario 1 en 2 optellen en daarbij een extra bezuiniging voorstellen op het Ondernemers- en Dorpenfonds en de Wmo, ontstaat het meest verstrekkende scenario uit deze notitie.

2.3.1 Ondernemers- en dorpenfonds

In dit scenario stellen we voor om het Ondernemers- en Dorpen-fonds volledig uit onze begroting te schrappen. Hiermee bezuini- gen we 2 keer € 300.000 is € 600.000,-. Aan het afschaffen van beide regelingen zijn uiteraard consequenties verbonden. Waar dit knelpunten oplevert, zoals de financiële relatie met bestaande ondernemersverenigingen of de financiering van nadeelcompen- satie, zal naar een oplossing worden gezocht.

2.3.2 Wmo

In dit scenario is een extra taakstelling opgenomen voor de Wmo. We gaan hier de bezuinigingsmogelijkheden beoordelen. Daarbij hebben we extra aandacht voor de meest kwetsbaren en zetten stevig in op compensatie van het Rijk. Wanneer de keuze valt op dit scenario vraagt dat ingrijpende maatregelen. We zullen dan koersen op een beperking van het aantal uren 'Huishoudelijke Ondersteuning' en het aantal uren 'Begeleiding'.

De ontwikkeling in de demografische samenstelling (de vergrij- zing) heeft zeer waarschijnlijk een negatief effect op de uitgaven Wmo voor Het Hogeland in de komende jaren. Dat geldt ook voor de invoering van het abonnementstarief (rijksmaatregel omtrent lagere eigen bijdrage. Toch willen wij met onze uitgaven zo dicht mogelijk bij de rijksvergoeding blijven.

2.4 Samenvatting

2.4.1 Effecten scenario's

Om onze financiële positie te verbeteren en onze vermogenspositie verder te versterken, zoeken we naar structurele oplossingen voor structurele problemen. Het opnieuw hanteren van de 'kaasschaafmethode' is niet toereikend. Daarom hebben we u de scenario's zoals hierboven beschreven aangeboden. Wij geven u hiermee de mogelijkheid om kaders vast te stellen voor het opstellen van een sluitende begroting 2021 en een bijbehorend sluitend meerjarenperspectief. Hieronder ziet u wat dit betekent.

Effect op begrotingssaldo bij de scenario's (bedragen x € 1.000)	2020	2021	2022	2023
Effect op begrotingssaldo bij scenario 'Minimaal'	- 3.944	- 468	- 74	379
Effect op begrotingssaldo bij scenario 'Voorkeur'	- 3.944	32	426	879
Effect op begrotingssaldo bij scenario 'Verstrekkend'	- 3.944	1.232	1.626	2.079

Tabel 2.3

2.4.2 Financieel perspectief

De genoemde ontwikkelingen en maatregelen leiden uiteraard tot een bijgesteld perspectief. Daarbij moeten we rekening houden met een aantal ontwikkelingen die de komende jaren ons pad komt. De herijking van het gemeentefonds in daar de belangrijkste van. Deze herijking zal voor onze gemeente waarschijnlijk een negatief effect hebben in de orde van grootte van €2,5 miljoen tot €5 miljoen struc- tureel. Ook hebben we de beperkte omvang van onze Algemene Reserve genoemd. Die zal de komende jaren weer moeten worden opgebouwd. Het is daarom noodzakelijk om te anticiperen op deze ontwikkelingen en een buffer te creëren om de effecten op te kunnen vangen.

Hieronder ziet u een weergave van het verwachte perspectief voor de komende jaren bij de verschillende scenario's

Meerjarig perspectief bij scenario 'Minimaal' (bedragen x € 1.000)	2020	2021	2022	2023
Perspectief begroting 2020	6	1.093	1.927	1.811
Effect meicirculaire	- 207	- 169	217	- 569
Effect invulling opgave scenario 'Minimaal'	- 3.944	- 468	- 74	379
Nieuw verwacht perspectief	- 4.145	456	2.070	1.621

Tabel 2.4

Meerjarig perspectief bij scenario 'Voorkeur' (bedragen x € 1.000)	2020	2021	2022	2023
Perspectief begroting 2020	6	1.093	1.927	1.811
Effect meicirculaire	- 207	- 169	217	- 569
Effect invulling opgave scenario 'Voorkeur'	- 3.944	32	426	879
Nieuw verwacht perspectief	- 4.145	956	2.570	2.121

Tabel 2.5

Meerjarig perspectief bij scenario 'Verstrekkend' (bedragen x € 1.000)	2020	2021	2022	2023
Perspectief begroting 2020	6	1.093	1.927	1.811
Effect meicirculaire	- 207	- 169	217	- 569
Effect invulling opgave scenario 'Minimaal'	- 3.944	1.232	1.626	2.079
Nieuw verwacht perspectief	- 4.145	2.156	3.770	3.321

Tabel 2.6

2.4.3 Algemene Reserve

Bij de voorjaarsnota en bij de jaarstukken 2019 gaven we u al een beeld van de stand van zaken rondom onze Algemene Reserve. Deze komt flink onder druk te staan. Wij vinden het noodzakelijk om aanvullende maatregelen te nemen om de Algemene Reserve de komende jaren weer op het gewenste niveau te krijgen.

In de bijlage 2 ziet u het verloop van de Reserves, op basis van de mutaties zoals ze nu in de geactualiseerde begroting 2020 zijn opgenomen. Daarbij houden we rekening met het effect van de onlangs vastgestelde voorjaarsnota voor het jaar 2020 en een volledige realisatie van de in de begroting opgenomen taakstellingen. Uitgaande van een budget neutrale uitkomst van het meerjarig perspectief, ziet u dat de Algemene Reserve, na een flinke dip in 2020, de komende jaren weer opbouwt naar ruim € 10 miljoen ultimo 2023. Deze opbouw heeft voornamelijk te maken met de al geraamde toevoegingen aan de Algemene Reserve in de jaren 2021 tot en met 2023 voor een bedrag van respectievelijk € 1 miljoen, € 2 miljoen en € 3 miljoen. Dit hebt u besloten bij de vaststelling van de programmabegroting 2020.

Ontwikkeling AR (bedragen x € 1.000)	Saldo 1-1- 2020	Muta- ties 2020	Ge- raamd saldo 31-12- 2020	Muta- ties 2021	Ge- raamd saldo 31-12- 2021	Muta- ties 2022	Ge- raamd saldo 31-12- 2022	Muta- ties 2023	Saldo ultimo 2023
Algemene Reser- ve bij budgetneu- traal perspectief	8.552	- 2.071	6.481	- 674	5.807	1.914	7.721	2.988	10.709
AR op basis van geformuleerde opgave	8.552	- 2.071	6.481	- 5.769	712	- 4.472	- 3.760	- 3.145	- 6.905

Tabel 2.7

In bovenstaande tabel ziet u dat de Algemene Reserve op basis van de geformuleerde opgave negatief wordt. In regel twee van de tabel ziet u de ontwikkeling van de Algemene Reserve wanneer de taakstellingen niet gerealiseerd zouden worden.

De stand van de Algemene Reserve is echter voortdurend aan verandering onderhevig. Dat komt omdat elke niet gedekte begrotingswijziging in de loop van een jaar hieraan onttrokken zal moeten worden. In de tweede regel van tabel 2.7 ziet u dat onze Algemene Reserve, ondanks aanvullende maatregelen uit de Voorjaarsnota en al geraamde dotaties in onze meerjarenbegroting, snel uitgeput raakt. Uw keuze voor een van de drie scenario's is nodig om de Algemene Reserve weer op het gewenste niveau te krijgen.

2.4.4 Vervolgtraject

Op 2 september is deze notitie onderwerp van gesprek in de gemeenteraadsvergadering. Dan zullen wij met u in gesprek gaan over wat nodig is om onze exploitatie structureel in evenwicht te brengen en een solide financieel fundament voor de komende jaren te leggen. Daarbij bepaalt u de keuze en richting. Wij zullen daarna alle energie inzetten voor de realisatie van de beoogde effecten. Dat gaan wij realiseren binnen de beoogde planning. Daarmee leggen we, door financiële noodgedwongen, de lat hoog. Want alleen dan hebben we een passende terugvaloptie wanneer het Rijk ons verzoek om extra rijksmiddelen niet honoreert.

Bijlagen

Bijlage 1 - Toelichting niet gedekte ontwikkelingen

2e ontsluiting haven Lauwersoog

Voor de waterveiligheid is het noodzakelijk om het dijkvak Lauwersoog tot op de hoek van de Westpolder te verzwaren en verhogen. Dit dijkvak, met een lengte van 9 kilometer, is vanuit het hoogwaterbeschermingsplan afgekeurd. Deze werkzaamheden zouden gekoppeld kunnen worden aan een 2e ontsluiting van de haven van Lauwersoog.

Voor de werkzaamheden aan het dijkvak is een convenant gesloten met onder andere het waterschap Noorderzijlvest. De inschatting is dat de 2e ontsluiting van de haven van Lauwersoog kan worden gerealiseerd voor € 1,5 miljoen. Deze ambitie willen we handhaven. Daarom gaan we de komende maanden kijken hoe we werkzaamheden kunnen combineren zodat de kosten lager uitvallen.

De investering van geschat € 1,5 miljoen geeft met ingang van 2022 een structurele kapitaalslast van € 75.000.

Mogelijke impact:
investeringskrediet € 1.500.000, kapitaallast € 75.000 (structureel, nadeel)

Centrumplan Leens

Op basis van de Detailhandelsvisie Het Hogeland is er een plan in de maak voor de herindeling van het centrumplan Leens. Voor Bedum, Winsum en Uithuizen waren die er al. We zijn van plan dit centrumplan te financieren vanuit NPG-middelen vanuit het Lokale Programmaplan NPG. Dit wordt opgenomen in het bidboek NPG.

Mogelijke impact:
subsidieregeling € 650.000 (minus eventuele NPG bijdrage), incidenteel, nadeel.

Eén toeristische organisatie

Voor de ontwikkeling van de nieuwe toeristische organisatie van Het Hogeland liggen de plannen klaar. Dit brengt extra kosten met zich mee. Want de huidige toeristische informatiepunten moeten opnieuw worden ingericht (€ 20.000), het promotiemateriaal moet op elkaar worden afgestemd (€ 10.000) en er is extra inzet nodig om de ondernemers aan de nieuwe organisatie te verbinden (€ 10.000).

Mogelijke impact:
€ 60.000 incidenteel, nadeel. Mogelijk deels dekking NPG

Cultuur

Nadat u op 17 juli 2020 de Cultuurvisie gemeente Het Hogeland 2020-2023 'Groots in kleinschaligheid' hebt vastgesteld, kunnen wij aan de slag om een levendig en veelkleurig cultureel klimaat te ontwikkelen.

Voorstel is om deze cultuurcoaches bij een lokale organisatie in dienst te nemen. Dit voorstel behandelen wij in het 3e kwartaal van dit jaar. Voor twee cultuurcoaches (1,6 fte) is een jaarlijkse structurele verhoging van het cultuurbudget met € 48.000 benodigd (nadeel).

Mogelijke impact:

€ 48.000 structureel, nadeel

Dorpshuizen- en subsidiebeleid

Het dorpshuizenbeleid (inclusief het subsidiebeleid voor dorpshuizen) moet vóór 01 januari 2021 geharmoniseerd worden. Dat is vastgelegd in de Wet Algemene regels herindeling (Arhi).

Het subsidiebeleid van de verschillende voormalige gemeenten geeft een ongelijkheid die niet wenselijk is. Op dit moment weten we nog niet wat daarvan de financiële consequenties op de langere termijn zijn. Omdat in 2021 overgangsregelingen gaan gelden, gaan we ervan uit dat er voor 2021. Incidenteel € 60.000 euro extra nodig zal zijn. De structureel benodigde middelen zijn afhankelijk van het op te stellen beleid.

Mogelijke impact:

€ 60.000 incidenteel, nadeel

Calamiteiten dorpshuizen

In verband met mogelijke onverwachte tegenvallers bij de dorpshuizen, is in 2019 incidenteel €100.000 beschikbaar gesteld in de vorm van een calamiteitenfonds voor de Dorpshuizen. Van dit incidentele budget is in 2019 € 57.000 besteed. Bij de jaarrekening 2019 is voorgesteld de resterende € 43.000 beschikbaar te stellen voor calamiteiten in 2020. Wij stellen voor om voor 2021 € 1.500 per dorpshuis te reserveren. In totaal betekent dat een incidentele claim van € 40.000.

Mogelijke impact:

€ 40.000 incidenteel, nadeel

Overgang 18-18+

Uit de provinciale cijfers rondom 'Beschermd Wonen' blijkt dat er een verhoogde instroom is van jongeren. Dat heeft stijgende kosten tot gevolg. Hiervoor zijn beheersmaatregelen genomen, zoals het verbeteren van de overgang van jeugdigen naar de Wmo (van 18- naar 18+). Dit doen we in samenwerking binnen het regionaal actieprogramma dak- en thuisloze jongeren.

Het lokale plan van aanpak jeugdhulp draagt bij aan het verminderen van de kosten van jeugdhulp. In dit plan zijn twee pilots opgenomen voor jongeren voor de overgang 18-naar 18+. In deze pilots begeleiden we jongeren bij kamerbewoning jongeren of nemen we jongeren op in kleinschalige woonsituaties (gezinsgetrouwe opvoedsituaties voor 16 tot 23-jarigen). Dat leidt tot lagere kosten dan deze jongeren op te nemen binnen 'Beschermd Wonen'. We willen deze projecten laten aansluiten op de regionale ontwikkelingen om zo slim gebruik te maken van kennis, capaciteit en transformatiegelden. Wij voorzien dat dit meer capaciteit vraagt dan beschikbaar.

Mogelijke impact:

€ pm structureel, nadeel

E-health ontwikkelingen

In ons coalitieakkoord hebben we e-health genoemd als gewenste ontwikkeling. Wij willen e-health (mede) initiëren en faciliteren. E-health is zorg en ondersteuning via internet. Inwoners kunnen dan langer thuis blijven wonen en regie op hun eigen leven voeren. Het draagt bovendien bij aan eenzaamheidsbestrijding en het ontlast mantelzorgers.

Sinds de coronacrisis is dit nog belangrijker geworden en daardoor kwam de ontwikkeling in een stroomversnelling. Zo zijn we gestart met de Digitale Stamtafel. Nog dit jaar willen we dit meer bekendheid geven, zodat meer inwoners hier gebruik van maken. Voor een eventueel vervolg in 2021 zijn aanvullende middelen en capaciteit nodig.

Mogelijke impact:

€ pm; mogelijk NPG.

Lokaal Gezondheidsbeleid 2020-2023

Onlangs hebben wij het beleidsplan ‘GEZOND IN HET HOGELAND, Lokaal Positief Gezondheidsbeleid 2020-2023’ vastgesteld. Dit plan behandelt u op korte termijn in uw raad. In het plan staan kaders voor het lokaal gezondheidsbeleid. Daarnaast hebben we, onder voorbehoud van uw instemming met het beleidsplan, het uitvoeringsplan 2020 vastgesteld. Hierin staan de activiteiten die we in 2020 uitvoeren om de gezondheid van inwoners te bevorderen. Omdat de gemeente vanaf 2022 geen GIDSGelden meer van het Rijk ontvangt, is een bedrag van € 80.000,- nodig om alle activiteiten uit te kunnen voeren in de periode 2022-2023.

Op het snijvlak van zorg en veiligheid speelt nog een aantal ontwikkelingen die nog niet financieel vertaald zijn in ons perspectief. Om onderstaande ambities te kunnen uitvoeren gaan we op zoek naar financiële middelen via het principe Nieuw voor Oud.

- Wet verplichte ggz: €25.000 structureel
- Verbinding zorg en veiligheid: Structureel PM.
- Meerjarenprogramma Psychisch kwetsbaren: Structureel PM
- Meerjarenprogramma Geweld hoort nergens thuis: Structureel PM

Mogelijke impact 2022 en 2023:
€ 80.000 incidenteel, nadeel.

Lokaal Inclusiebeleid Het Hogeland 2020-2022

Op 17 juni 2020 stelde u het Lokaal Inclusiebeleid Het Hogeland 2020-2022 vast. Hier staan drie voorstellen in die invulling geven aan de wettelijke verplichtingen:

- Keuze 1: met focus op voortzetten en verbinden bestaande inclusie-activiteiten (Dit leidt tot geen extra incidentele kosten);
- • Keuze 2: met focus op extra inclusie-activiteiten voor bewustwording onder collega's (Dit leidt voor de periode 2020-2022 tot € 120.000 extra incidentele kosten: 2020: € 20.000; 2021: € 60.000 en 2022: € 40.000);
- • Keuze 3: met focus op extra inclusie-activiteiten voor bewustwording onder collega's en inwoners (Dit leidt voor de periode 2020-2022 tot 211.000 Euro extra incidentele kosten: 2020: 28.000 Euro; 2021: 116.500 Euro en 2022: 66.500 Euro).

Mogelijke impact 2020:
€ 20.000;
Mogelijke impact 2021:
€ 60.000
Mogelijke impact 2022:
€ 40.000

U heeft gekozen voor optie 2. De effecten hiervan zijn nog niet in ons perspectief verwerkt.

Warmtetransitievisie

In de begroting 2020 is een beperkt bedrag voor de warmtetransitievisie opgenomen. De visie hoeft namelijk pas eind 2021 te worden voltooid. Omdat de vorming van de visie in 2021 doorloopt, zijn aanvullende middelen voor dit jaar nodig. Daarnaast moeten voor de verschillende dorpen wijkuitvoeringsplannen opgesteld worden. Hiervoor is structureel een budget van € 50.000 nodig in de jaren 22/ 23/ 24 (en daarna). Vooralsnog is het benodigde bedrag voorzichtig ingeschat, aangezien de hoogte van dit budget afhankelijk is van eventuele financiering vanuit het Rijk. Deze wordt voor 2021 gedekt uit de incidenteel ontvangen middelen in de decembercirculaire 2019. De benodigde middelen voor de jaren na 2021 zijn nog niet opgenomen in ons meerjarig perspectief.

Mogelijke impact 2022 en 2023:
€ 50.000 structureel voor de jaren (2021), 2022, 2023 en 2024

MJOP / Meerjarenonderhoudsplan

Wij ontwikkelen een notitie Vastgoedkader Gemeente Het Hogeland om strategisch te kunnen sturen op onze vastgoedportefeuille. Wij verwachten met de huidige financiële middelen niet uit te komen. Dit hebben wij nog niet in ons meerjarig perspectief verwerkt. Wij proberen het onderhoud dan ook zoveel als mogelijk uit te voeren binnen de beschikbare financiële middelen. We gaan onze portefeuille en het onderhoudsniveau heroverwegen, zodat het noodzakelijke onderhoud kan plaatsvinden. Deze ingrijpende keuzes zullen de nodige impact hebben.

Mogelijke impact:
Zoveel mogelijk binnen beschikbare financiële middelen

Bijlage 2 - Overzicht reserves

Reserve / Voorziening Het Hogeland	Saldo 1-1-2020	Geraamde toevoegin- gen 2020	Geraamde onttrekin- gen 2020	Geraamd saldo 31-12-2020	Mutaties 2021	Mutaties 2022	Mutaties 2023	Saldo ultimo 2023
RESERVES								
Programma 2 Bereikbaarheid								
Reserve Onderhoud wegen	820.369			820.369				820.369
Reserve Onderhoud bruggen	219.513	55.000		274.513	55.000	55.000	55.000	439.513
Reserve Baggerplan	535.230	100.675	- 319.000	316.905	- 187.825	- 31.825	8.675	105.930
Reserve Ontsluiting Bedum 1)	500.000			500.000	- 500.000			-
Reserve Openbare verlichting	6.957			6.957				6.957
Reserve Trace Mensingeweer - Zoutkamp	140.000			140.000				140.000
Programma 3 Economie en Werkgelegenheid								
Reserve Cofinancieringen	27.773			27.773				27.773
Reserve Versterking centrum Winsum 2)	352.342			352.342				352.342
Reserve Regiovisie	15.085			15.085				15.085
Programma 4 Leefbaarheid en Voorzieningen								
Reserve Scholenprogramma	4.346.865	288.114		4.635.009	288.144	288.144	288.144	5.499.441
Reserve Onderwijshuisvesting	3.400.896	30.000		3.430.896	30.000	30.000	30.000	3.520.896
Reserve Gymlokaal Wehe-den Hoorn	70.000		- 70.000	-				-
Reserve Frictiekosten bibliotheek	18.000		- 9.000	9.000				9.000
Reserve Programma Krimp en Leefbaarheid	245.437	306.425	- 40.000	511.862	- 40.000	- 40.000		431.862
Reserve Cofinacierung Leefbaarheid	2.943.180		- 2.900.000	43.180				43.180
Reserve Ruimte voor Dorpen en Ondernemers	1.708.988	1.600.000	- 1.275.000	2.033.988	1.600.000	1.600.000	1.600.000	6.833.988
Reserve Waddenkustopgave	500.000		- 500.000	-				-
Reserve bosaanleg Netlaan	32.471			32.471				32.471
Programma 5 Sociaal Domein en Volksgezondheid								
Reserve Sociaal Domein	118.942		- 327.321	- 253.379				- 253.379

Bijlage 2 - Overzicht reserves (vervolg)

Reserve / Voorziening Het Hogeland	Saldo 1-1-2020	Geraamde toevoegin- gen 2020	Geraamde onttrekin- gen 2020	Geraamd saldo 31-12-2020	Mutaties 2021	Mutaties 2022	Mutaties 2023	Saldo ultimo 2023
RESERVES								
Programma 6 RO, Wonen en Duurzaamheid								
Reserve Herstructurering	927.845			927.845				927.845
Reserve Bovenwijkse kosten Ter Laan 4	117.903			117.903				117.903
Reserve Bovenwijkse kosten Vogelzangloc.	15.121			15.121				15.121
Reserve Grondexploitatie	371.466			371.466				371.466
Reserve Woon- & Leefbaarheidsplannen Eemsdelta 3)	612.433			612.433				612.433
Reserve Onderhoud begraafplaatsen	677.922			677.922				677.922
Reserve Klimaatbeleid	99.935			99.935				99.935
Reserve Milieu	93.183			93.183				93.183
Reserve Koppelkansen Aardbevingsschade	500.000			500.000				500.000
Programma 8 Bedrijfsvoering								
Reserve Frictie personeelskosten	22.216			22.216				22.216
Reserve Groot onderhoud gebouwen	2.301.679	647.760	- 66.350	2.883.089	621.410	621.410	621.410	4.747.319
Bevingsschade herstel gemeentelijke gebouwen	287.940			287.940				287.940
Algemene dekkingsmiddelen								
Algemene Reserve 4)	8.552.170	7.647.930	- 9.719.212	6.480.888	- 673.645	1.914.000	2.988.000	10.709.244
Resultaat baten en lasten (Algemene reserve)				-				-
Reserve Jaarovergang 5)	2.167.312		- 136.000	2.031.312				2.031.312
Reserve Claims 6)	1.755.965	32.880	- 345.000	1.443.845	32.880	32.880	32.880	1.542.485
Reserve afboeking MVA	1.881.580		- 1.881.580	-				-
Totaal Reserves	36.386.720	10.708.814	- 15.751.883	29.462.071	1.225.964	4.469.609	5.624.109	40.781.754

Bijlage 3 - Maatregelen Bijzondere Bijstand

Vertrekpunt bijzondere bijstand

Over 2019 heeft gemeente Het Hogeland € 1,4 mln. verstrekt aan bijzondere bijstand. In totaal deden 1430 inwoners (unieke cliënten) een beroep op deze regeling. Dit zijn de meest voorkomende kosten:

1. Kosten bewindvoering € 407K
2. Inkomenstoelage € 310K
3. Kinderopvang € 139K

Ad. 1 Bewindvoering

Bewindvoering (ook beschermingsbewind genoemd) is een maatregel die een rechter kan uitspreken wanneer een meerderjarige naar objectieve maatstaven niet in staat is zijn belangen van vermogensrechtelijke aard zelf te behartigen. Door lichamelijke en/of geestelijke toestand bijvoorbeeld, verslaving of andere omstandigheden die hebben geleid tot het ophopen van schulden. De bewindvoerder kan de kosten bewindvoering voor inwoners met een laaginkomen declareren via de bijzondere bijstand. De gemeente is verplicht om deze kosten te betalen en heeft geen invloed op de bewindvoering. Deze kosten zijn door de toename van het aantal cliënten, de afgelopen jaren behoorlijk toegenomen en drukken flink op het budget van de bijzondere bijstand. Wij stellen onderstaande beheersmaatregelen voor:

Bewindvoering I

Op basis van het Adviesrecht mag de gemeente vanaf 1-1-2021 adviseren. Bewindvoering kan dan worden vervangen door een lichtere vorm. Ervaring bij een gemeente die hiermee experimenteerde leerde dat 30% van de aanmeldingen naar een lichtere en dus goedkopere vorm van ondersteuning kan.

Bewindvoering II

Wanneer het beschermingsbewind als algemene voorziening georganiseerd wordt, voert de gemeente, het GKB of de VKB dit uit. Bijzondere bijstand hoeft dan niet meer uitgekeerd te worden aan inwoners die kiezen voor een externe bewindvoerder.

Bewindvoering III

Op de korte termijn stellen we voor om cliënten die langer dan drie jaar gebruik maken van de bijzondere bijstand voor bewind-

voering uit te nodigen voor een gesprek. Daarin verkennen we of beëindigen van de bewindvoering mogelijk is en/of een andere lichtere vorm van ondersteuning, zoals budgetbeheer, mogelijk is.

Ad. 2 Inkomenstoelage

Inwoners die drie jaar of langer een laag inkomen hebben, ontvangen een jaarlijkse individuele inkomenstoelage als aanvulling. De regeling komt voort uit de Participatiewet. De gemeente heeft invloed op de kaders voor het gebruik van de toeslag: op de referte periode, de inkomensgrens en de bijdrage. Voor 2020 zijn de criteria voor de inkomenstoelage al aangescherpt door het perspectief van inkomensverbetering op te nemen in de voorwaarden. De effecten van deze aanvullende voorwaarde gaan we analyseren. Hieronder doen we nog een aantal voorstellen voor beheersmaatregelen.

Inkomenstoelage I

Wanneer we de referteperiode verruimen van 3 naar 4 jaar kunnen we op jaarbasis een bezuiniging realiseren van € 70.000,-.

Inkomenstoelage II

Door de inkomensgrens voor inkomenstoelage te verlagen van 105 naar 100% besparen we op jaarbasis een bedrag van € 35.000,-.

Inkomenstoelage III

We kunnen jaarlijks een besparing van € 28.000,- realiseren wanneer we de bedragen van de inkomenstoelage verlagen. Alleenstaanden ontvangen dan € 400,- in plaats van € 451,-, alleenstaanden met kinderen ontvangen € 510,- in plaats van € 527 en gehuwden ontvangen € 560,- in plaats van € 602,-.

Ad. 3 Bijdrage kinderopvangtoeslag

Inwoners met bijzondere bijstand kunnen een vergoeding krijgen voor de kosten van kinderopvang wanneer zij een sociaal medische indicatie (SMI) hebben. De SMI wordt uitgevoerd door een externe organisatie. Wij gaan onderzoeken of de uitvoering van deze regeling goedkoper kan.

Bijlage 4 - Maatregelen Participatiefonds

Voor de invulling van de bezuiniging op het Participatiefonds zijn de volgende maatregelen denkbaar.

Participatiefonds I

We besparen jaarlijks een bedrag van € 151.000,- wanneer we de bijdragen vanuit het Participatiefonds terugbrengen. Alleenstaanden ontvangen dan € 65,- in plaats van € 250,-, gehuwden € 65,- in plaats van € 150,- en kinderen zullen in dit voorstel geen bijdrage meer ontvangen.

Participatiefonds II

De groep inwoners die aanspraak kan maken op het Participatiefonds kunnen we verkleinen. Daarbij denken we aan maatregelen als:

- het terugbrengen van de inkomensgrens van 120 naar 100%
- het invoeren van een wachttijd voordat iemand in aanmerking komt.

Aanvullende maatregelen kunnen zijn:

- alleen uitbetalen op basis van declaraties
- aanbieden van voorzieningen in natura door samenwerking met de lokale sport en cultuursector.
- werken met een budgetplafond.

De financiële effecten van deze maatregelen kunnen we op dit moment nog niet geven.

Participatiefonds III

Bij deze variant doen we op dit moment nog geen bezuinigingsvoorstellen tot de resultaten van het cliënttevredenheidsonderzoek minimele bekend zijn. Deze resultaten kunnen leiden tot herziening van het onlangs vastgestelde beleid. Deze voorstellen verwerken we dan bij de begroting van 2021.

Bijlage 5 - CER-maatregel

Voor de CER-regeling is een structureel nadeel geconstateerd van € 60.600. De CER-regeling is voor inwoners die drie jaar achtereen hun volledige eigen risico van € 385,- hebben gebruikt. De compensatie hiervoor is € 265,- per jaar.

Om het nadeel om te buigen stellen wij voor de tegemoetkoming te verlagen. Het ministerie van VWS verwacht namelijk dat ver-

zekerden € 227,- van het verplicht eigen risico moeten betalen. Inwoners met een laag inkomen worden binnen de maximale zorgtoeslag hier deels voor gecompenseerd omdat het bedrag van € 227,- hierin is opgenomen (Bron BS&F). Dat maakt dat de tegemoetkoming verlaagd kan worden van € 385,- minus € 227,- naar € 158,-.

Bouwstenennotitie Gemeente Het Hogeland

Juli 2020

gemeente
Het Hogeland

